

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Рішення педагогічної ради
Комунального закладу освіти
«Дніпропетровський
багатопрофільний навчально-
реабілітаційний центр №9»
Дніпропетровської обласної ради»
Протокол від 27.08.2024 №1

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор
Комунального закладу освіти
«Дніпропетровський
багатопрофільний навчально-
реабілітаційний центр №9»
Дніпропетровської обласної ради»
Галина КУЗНЕЦОВА
Наказ від 27.08.2024 № 36-08

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
для учнів початкової школи
Комунального закладу освіти «Дніпропетровський
багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр №9»
Дніпропетровської обласної ради»
на 2024 / 2025 навчальний рік

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка	3
2.	Структура навчального року	6
3.	Загальний обсяг навчального навантаження	7
4.	Робочі навчальні плани: - для учнів початкової школи; - для учнів, які навчаються за індивідуальною формою	9
5.	Виховний складник	13
6.	Корекційно-розвитковий складник	15
7.	Індивідуальне навчання (педагогічний патронаж)	16
8.	Форми організації освітнього процесу	18
9.	Очікувані результати навчання здобувачів освіти	19
10.	Опис інструментарію оцінювання	21
11.	Взаємозв'язок освітніх галузей та наступність дошкільної і початкової освіти	25
12.	Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою	26
13.	Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти	27
14.	Зміст навчального матеріалу	27

1. Пояснювальна записка

Тип закладу освіти – навчально-реабілітаційний центр.

Мережа класів початкової школи у 2024/2025 навчальному році становитиме 5 класів (1-А клас, 1-Б клас, 2-А клас, 3-А клас, 4-А клас).

Очікувана кількість здобувачів освіти у початковій школі – 43 особи.

Мова навчання – українська.

Головним завданням Центру є навчання дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку, формування у них необхідних життєвих компетентностей для подальшого навчання і успішної подальшої соціальної адаптації, підготовки до самостійної життєдіяльності. Провідним є компетентнісний підхід, який визначає спрямованість освітнього процесу на досягнення результатів навчання і виховання, інтегрування у соціальне оточення, реалізацію на практиці досвіду, знань, умінь, цінностей, набутих у процесі корекційного навчання.

Метою початкової освіти дітей із порушеннями інтелектуального розвитку є всебічний розвиток дитини та особистісне становлення учнів, розвиток їхніх пізнавальних здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, пізнавальної активності, що забезпечують їхню готовність до життя в демократичному суспільстві, продовження навчання в основній ланці закладів загальної середньої освіти.

Освітня програма для учнів початкової школи Комунального закладу освіти «Дніпропетровський багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр №9» Дніпропетровської обласної ради на 2024/2025 навчальний рік розроблена на основі Державного стандарту початкової освіти, Типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку, розроблених під керівництвом Чеботарьової О. В., затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 19.09.2022 № 836 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України», а також враховуючи навчально-пізнавальні можливості і потреби дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.

Зміст навчання планується і організовується для досягнення визначених результатів навчання, відповідає (орієнтовно) Типовим освітнім програмам для 1-2 і 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку, але може відрізнятися від Типових освітніх програм послідовністю викладання навчального матеріалу, обсягом його вивчення, наявністю додаткових компонентів змісту та/або використанням

оригінальних форм, методів і засобів навчання.

Освітня програма окреслює основні підходи до планування та організації закладом єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями доступних результатів навчання і спрямована на всебічне та комплексне формування сучасної багаторівневої картини світу, формування ключових компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізичних особливостей і потреб, виховання самостійності, працьовитості, екологічної грамотності, максимально можливу інтеграцію особистості в систему національної культури тощо.

Освітня програма забезпечує неперервність змісту освітніх ліній дошкільної та галузей початкової освіти.

Освітня програма спирається на вимоги до очікуваних результатів навчання (предметно-орієнтовані компетентності) та вказаний відповідний зміст кожного навчального предмета/інтегрованого курсу, що визначені Типовими освітніми програмами для початкових класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку.

Освітню програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- корекційно-розвивальної спрямованості навчання;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємопов'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння дітьми предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети/ інтегровані курси;
- творчого використання педагогами програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст освітньої програми спрямований на формування у школярів з інтелектуальними порушеннями таких ключових компетентностей:

- 1) володіння державною мовою, що передбачає елементарні уміння та навички (у межах мовленнєвих можливостей) усно і письмово висловлювати свої думки, усвідомлення ролі мови для спілкування та культурного самовираження; можливість спілкуватися рідною мовою (у межах пізнавальних можливостей), що передбачає використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади;

2) математичної компетентності, що передбачає застосування (в межах пізнавальних можливостей) математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

3) компетентності у галузі природничих наук, що передбачають формування пізнавального досвіду, прагнення самотійно чи в групі спостерігати та досліджувати, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

4) соціально-трудової компетентності, що передбачає формування трудових умінь та навичок, що забезпечують подальшу здатність до успішного опанування основ професійно-трудової діяльності, набуття навичок практичної життєдіяльності;

5) екологічної компетентності, що передбачає сформованість уявлень щодо екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадливого використання та збереження природних ресурсів;

6) максимально можливої інформаційно-комунікаційної компетентності, що передбачає опанування елементарними основами цифрової грамотності для розвитку і спілкування, можливість безпечного використання інформаційно-комунікаційних засобів у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

7) максимально можливих громадянських та соціальних компетентностей, що передбачають уміння діяти (в межах своїх можливостей) в життєвих ситуаціях, ідентифікувати себе як громадянина України, співпрацювати з іншими особами для досягнення спільної мети, проявляти активність в житті класу і закладу, повагу до інших осіб, цінувати культурне розмаїття, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

8) культурної компетентності, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості, формування навичок культури поведінки в соціумі;

9) навчанню впродовж життя, що передбачає опанування життєво необхідними базовими вміннями і навичками, що сприятимуть подальшій соціальній адаптації та інтеграції у суспільство;

10) основ фінансової грамотності, що передбачає формування уявлень про грошові одиниці, необхідні для здійснення та організації побутової життєдіяльності, залучення до сфери соціально-побутової та елементарної економічної діяльності.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: спілкуватися, взаємодіяти та співпрацювати з дорослим та однолітками, сприймати інструкції та навчальні завдання, керувати емоціями, регулювати власну поведінку.

Ураховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації освітньої програми використовуються внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу вмінь у нові ситуації.

Педагогічні працівники не допускають використання в освітньому процесі навчальних та корекційно-розвиткових програм, що не мають грифа Міністерства освіти і науки України.

Реалізація корекційно-розвиткових завдань у процесі навчання учнів із порушеннями інтелектуального розвитку полягає в особистісному розвитку школярів, активізації їхньої пізнавальної діяльності та створенні позитивної мотивації учнів до навчання; розвитку мовлення та комунікативної діяльності, сприянні розумовому, моральному, фізичному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості; формуванні вміння вчитися.

Діти з особливими освітніми потребами є найбільш вразливою категорією серед здобувачів освіти, які, зокрема в умовах воєнного стану, потребують особливої підтримки та уваги. Освітня програма забезпечує продовження здобуття освіти такими дітьми із створенням всіх необхідних умов з наданням психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвиткових послуг незалежно від місця перебування учнів. У разі здобуття освіти за індивідуальною чи дистанційною формою Центр забезпечує створення умов для отримання учнями психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових, реабілітаційних послуг та участі учнів у заходах Центру.

2. Структура навчального року

Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня визначаються педагогічною радою Центру в межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним робочим навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону, специфіки функціонування закладу тощо.

Освітній процес у 2024/2025 навчальному році буде організований з урахуванням наданих МОН України рекомендацій щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 841 «Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні» навчальний рік розпочинається 2 вересня 2024 року і завершується (орієнтовно) 30 червня 2025 року.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр – з 2 вересня 2024 року по 27 грудня 2024 року;

II семестр – з 13 січня 2025 року по 30 травня 2025 року.

Упродовж навчального року для учнів початкової школи проводяться канікули (орієнтовно), тривалість яких становитиме не менше 30 календарних днів (окрім літніх канікул), а саме:

осінні – з 28 жовтня по 3 листопада 2024 року;

зимові – з 28 грудня 2024 року по 12 січня 2025 року;

весняні – з 24 березня по 30 березня 2025 року.

На підставі рішення педагогічної ради закладу (протокол від 27.08.2024 №1):

- Навчальні заняття проводитимуться з 2 вересня 2024 року по 30 травня 2025 року;

- У період з 2 по 13 червня 2025 року для здобувачів освіти навчальний час буде використаний на проведення навчально-пізнавальної і пошуково-дослідницької практики, екологічних акцій, реалізації проектів, проведення корекційно-розвиткових, оздоровчо-виховних та розважальних заходів, інших форм організації освітнього процесу;

- У період з 16 по 30 червня для батьків і здобувачів освіти буде організована консультативна робота з питань розвитку, навчання і виховання дітей, усунення прогалин у навчанні, організація літнього оздоровлення та організація корисного дозвілля тощо.

В умовах воєнного стану форма організації освітнього процесу – змішана з урахуванням безпекової ситуації; для дітей, які перебувають за кордоном, освітній процес організовується за дистанційною формою.

Таким чином заклад виконає пункт 3 статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо тривалості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти не менше 175 навчальних днів.

Режим роботи – п'ятиденний навчальний тиждень. Навчальні заняття у початковій школі розпочинаються о 08.30 год. Корекційно-розвиткова робота, гурткові заняття проводяться після навчальних занять та активного відпочинку здобувачів освіти на подвір'ї. За медичними показаннями учням може організовуватися денний сон (індивідуально).

Різниця в часі навчальних годин обліковується і компенсується проведенням додаткових та індивідуальних занять, прогулянкою тощо.

Структура навчального року за рішенням педагогічної ради закладу може змінюватися протягом 2024/2025 навчального року.

3. Загальний обсяг навчального навантаження

При змішаному форматі навчальні заняття проводяться за сталим розкладом в очному і дистанційному форматі.

Розклад уроків, корекційно-розвиткових занять складається з дотриманням педагогічних вимог та вимог санітарного законодавства з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, не призводить до перевантаження дітей і затверджується директором Центру.

Початок навчальних занять о 08.30 год.

Тривалість уроків становить у 1 класі – 35 хв., у 2 - 4 класах – 40 хв.

Тривалість корекційно-розвиткового заняття у 1-4 класах становить 25 хв.

Обсяг тижневого навчального навантаження на учнів не перевищує гранично допустимого згідно з Санітарним регламентом. Сумарна кількість годин навчальних і корекційно-розвиткових занять становить у 1 класах – 29 год/тиждень, у 2 класі – 30 год/тиждень, у 3 і 4 класах – 31 год/тиждень. Години, передбачені для фізичної культури та корекційно-розвиткової роботи, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Розклад уроків враховує оптимальне співвідношення навчального навантаження протягом тижня, а також чергування протягом дня і тижня навчальних занять з предметів природничо-математичного, суспільно-гуманітарного циклів із навчальними предметами художньо-естетичного, фізкультурно-оздоровчого, технологічного циклів, враховує Гігієнічні правила (додаток 7 до Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти).

Тривалість перерв між навчальними заняттями схвалюється педагогічною радою відповідно до особливостей організації освітнього процесу та харчування. Так, за умови очного навчання тривалість перерв між уроками становить 20 хв., великої перерви – 35 хв. (для прийому їжі).

Упродовж навчальних занять проводяться вправи з рухової активності загального впливу та вправи для зняття локального стомлення.

Кількість занять із застосуванням ТЗН протягом тижня не перебільшує 3-4.

У разі організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання за допомогою технічних засобів комунікації розклад навчальних занять наближений до розкладу під час очного навчання. Заняття проводяться у синхронному та асинхронному режимах. Педагогічні працівники самостійно визначають режим проведення окремих навчальних занять. Обсяг навчального часу в синхронному режимі визначається педагогічним працівником і може бути менше обсягу, зазначеного в пункті 7 розділу I Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, тобто менше 30% навчального часу, передбаченого освітньою програмою закладу.

В умовах дистанційного навчання тривалість навчальних занять зберігається такою ж, як під час очного навчання. Проте, відповідно до Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, безперервна тривалість навчальної

діяльності з технічними засобами упродовж навчального заняття в синхронному режимі не перевищує:

- у 1-2 класах – 2 навчальних занять по 30 хв або 3 по 20 хв;
- у 3-4 класах – 2 навчальних занять по 45 хв або 3 по 30 хв, або 4 по 20 хв.

Протягом навчального заняття обов'язково здійснюється чергування розумової активності з фізичною. Після роботи з комп'ютерною технікою за рекомендаціями педагогічних працівників батьки проводять з дітьми комплекси вправ рухової активності, гімнастики для очей, вправи з рухової активності загального впливу тощо з метою зняття локального стомлення, профілактики зорової та статичної втоми.

З метою недопущення перевтоми дітей під час дистанційного навчання освітній процес може організовуватись на засадах інтеграції. Також, враховуючи індивідуальні особливості розвитку учнів, безперервна тривалість навчальної діяльності з технічними засобами упродовж навчального заняття в синхронному режимі може скорочуватись.

Відповідно до Положення про навчально-реабілітаційний центр домашні завдання учням 1 і 2 класів не задаються. Письмові домашні завдання учням 3 і 4 класів не є обов'язковими для виконання учнями. Під час вибору домашнього завдання, визначення його обсягу враховуються часові затрати дитини на його виконання. Тривалість виконання завдань для самопідготовки учнів у позанавчальний час не рекомендується більше 1 години. Передбачено, що поряд із дидактичною доцільністю домашні завдання мають бути цікавими і посильними для учнів, формувати в них впевненість і відповідальність за власні дії, розвивати творчість та ініціативність.

На вихідні, святкові та канікулярні дні домашнє завдання не задається.

Організація освітнього процесу у Центрі передбачена таким чином, щоб не призводити до перевантаження учнів та забезпечувати безпечні, нешкідливі та здорові умови здобуття освіти.

4. Робочі навчальні плани

Робочий навчальний план початкової освіти дітей з інтелектуальними порушеннями закладу визначає загальний обсяг навчального навантаження (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання.

У приведеному робочому навчальному плані окреслено детальний розподіл навчального навантаження на тиждень, який дає цілісне уявлення про зміст освіти відповідного рівня, встановлює погодинне співвідношення між навчальними предметами, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів початкової школи.

Робочий навчальний план складено відповідно до Типового навчального плану початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей із інтелектуальними порушеннями Типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 19.09.2022 № 836 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України».

Мистецька освітня галузь реалізується через предмети вивчення за окремими видами мистецтва: музичне мистецтво, образотворче мистецтво.

Мовно-літературна освітня галузь реалізується через:

- 1 клас – інтегрований курс «Навчання грамоти»;
- 2 клас – навчальні предмети «Українська мова» та «Літературне читання»;
- 3-4 класи – навчальні предмети «Українська мова» та «Літературне читання».

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання педагог визначає самостійно, враховуючи пізнавальні здібності та можливості дітей, конкретні умови роботи, зокрема під час організації освітнього процесу у дистанційній формі у період дії правового режиму воєнного стану на території України, забезпечуючи досягнення навчальних і корекційно-розвивальних завдань та орієнтовних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Робочий навчальний план містить корекційно-розвитковий складник, який передбачає необхідну кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи, спрямованої на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку дітей, який реалізується через предмети «Розвиток мовлення», «Ритміка», «Лікувальна фізкультура», «Соціально-побутове орієнтування». Також, враховуючи потреби учнів/учениць з інтелектуальними порушеннями, у 2024/2025 навчальному році вводиться предмет корекційно-розвиткового складника «Театральна логоритміка» за рахунок додаткових годин варіативного складника.

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

для учнів початкової школи з інтелектуальними порушеннями
Комунального закладу освіти «Дніпропетровський багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр №9» Дніпропетровської обласної ради»
на 2024/2025 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень					
		1-А	1-Б	2-А	3-А	4-А	Разом
Мовно-літературна	Навчання грамоти// Українська мова / Літ-не читання	7 – 2	7 – 2	7 – 2	7 – 2	7 – 2	25
Математична	Математика	4	4	4	4	4	20
Природнича Соціальна і здоров'я- збережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3	3	4	4	4	18
Технологічна Інформатична	Трудове навчання	2+1	2+1	2+1	2+2	2+2	17
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче м-во	1	1	1	1	1	5
Фізкультурна*	Фізична культура	3	3	3	3	3	15
Усього годин навчальних предметів		20	20	21	22	22	105
Корекційно- розвиткова робота*	Розвиток мовлення	4	4	4	4	4	20
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фіз-ра	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутове орієнтування	2	2	2	2	2	10
	Театральна логоритміка	0+1	0+1	0+1	0+1	0+1	5
Усього корекційно-розвиткових годин		9	9	9	9	9	45
Додаткові години		2 – 2	2 – 2	2 – 2	3 – 3	3 – 3	12 – 12
Сумарна кількість годин		29	29	30	31	31	150
<i>Гранично допустиме навчальне навантаження на дитину</i>		<i>20</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>22</i>	-

*Години, передбачені для фізичної культури та корекційно-розвиткової роботи, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

для учнів початкової школи з інтелектуальними порушеннями,
які навчаються за індивідуальною формою (педагогічний патронаж)
 Комунального закладу освіти «Дніпропетровський багатопрофільний навчально-
 реабілітаційний центр №9» Дніпропетровської обласної ради»
 на 2024/2025 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень
Мовно-літературна	Українська мова Літературне читання	3
Математична	Математика	2
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3
Технологічна Інформатична	Трудове навчання	1
Мистецька	Мистецтво	1
Усього		10

*Відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2016 № 8 (зі змінами), на кожного здобувача освіти 1-4 класів, які здобувають освіту за індивідуальною формою (педагогічний патронаж), передбачено 10 годин на тиждень.

Робочий навчальний план Центру включає інваріантну складову, сформовану на державному рівні, та варіативну складову, в якій передбачено додаткові години

на вивчення навчальних предметів інваріантної складової, введення спецкурсів, курсів за вибором.

Враховуючи психофізичні особливості здобувачів освіти та з метою запобігання їх перевтоми у навчальному плані початкової школи з предметів «Навчання грамоти» / «Українська мова та Літературне читання» зменшено навантаження з 7 до 5 годин на тиждень.

З метою формування в учнів соціально-трудової компетентності додаткові години варіативної складової типового навчального плану початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів з інтелектуальними порушеннями використано на предмети:

- інваріантної складової на предмет «Трудове навчання» у 1 і 2 класах – по 1 годині, у 2 і 3 класах – по 2 години;

- корекційно-розвиткового складника на предмет «Театральна логоритміка» у 1 – 4 класах – по 1 годині.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації освітньої програми використовуються міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Зміст навчання добирається педагогом індивідуально, у відповідності до пізнавальних можливостей та потреб здобувачів освіти.

5. Виховний складник

Виховний процес є невід'ємною складовою освітнього процесу в закладі, ґрунтується на принципах, визначених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» і закладає основу для ціннісного ставлення учнів до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Виховний процес спрямований на виховання в учнів:

- морально-вольових якостей, комунікативних навичок, культури спілкування, ціннісних якостей особистості: цілеспрямованості, працьовитості, самостійності, терплячості, навичок контролю й самоконтролю, допитливості, бажання навчатися, не боятися помилок, впевненості у власних можливостях і здібностях, планування діяльності та доведення справи до кінця, охайності та завершеності дії поставленого завдання;

- активності, здатності до оцінювання та контролю власних дій, здатності до оцінювання та контролю дій інших, здатності до співпраці з педагогами та іншими учнями;

- потреби у спілкуванні, інтересу до читання, що є підґрунтям для повноцінної соціалізації дитини з інтелектуальними порушеннями;

- виховання основних моральних якостей особистості, морального ставлення до оточуючого світу, до людей, до себе; елементарних світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, пошани до української культури;

- шанобливого ставлення до людей праці та їх професії, трудових традицій українського народу та інших народів світу;

- ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності;

- ціннісного ставлення до життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві;

- дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадливого використання природних ресурсів;

- основ національної свідомості, активної позиції здобувача освіти щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- ціннісного ставлення до мистецтва, потреби й здатності до художньо-творчої самореалізації тощо.

В умовах воєнної агресії російської федерації в Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства. Серед виховних напрямів у закладі найбільш актуальними є громадянсько-патріотичне, духовно-моральне та екологічне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання, які відповідають нагальним вимогам і викликам сучасності, закладають підвалини для формування свідомості учнів. Адже розвиток держави розглядається як запорука власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності за природу як за національне багатство, здорового способу життя, готовності до змін та до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості в учнів початкових класів буде здійснюватись на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності. Національно-патріотичне виховання має сприяти єднанню українського народу, соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Мета національно-патріотичного виховання реалізується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до військовослужбовця як до захисника України, героя;
- сприяння набуттю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, вміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства;
- виховання екологічної культури особистості, усвідомлення себе частиною природи, почуття відповідальності за неї як за національне багатство, основи життя на землі;
- формування толерантного ставлення до інших людей, народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, відповідального ставлення до природи;
- формування мовленнєвої культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму;
- розвиток духовності і моральності у суспільстві, утвердження традиційних сімейних цінностей.

Виховання здійснюється педагогічними працівниками відповідно до освітньої програми, режиму роботи Центру та спрямовується на всебічний розвиток учня.

6. Корекційно-розвитковий складник

Важливе місце в освітньому процесі займає корекційно-розвиткова модель навчання, яка забезпечує учнів комплексними знаннями, вміннями та навичками.

Корекційно-розвиткові послуги надаються в груповій формі (або індивідуальній формі за потребою) у вигляді занять та проводяться педагогічними працівниками Центру в другій половині дня після прогулянки на свіжому повітрі та денного відпочинку, крім випадків, коли проведення таких занять у першій половині дня передбачено медичними приписами.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться відповідно до індивідуальної програми розвитку та узгоджуються з реабілітаційними заходами, що надаються учням в реабілітаційному відділенні центру, та не призводять до перевантаження здобувачів освіти.

Реалізація корекційно-розвиткових завдань у процесі навчання осіб із порушеннями інтелектуального розвитку полягає в особистісному розвитку школярів, активізації їхньої пізнавальної діяльності та створенні позитивної мотивації учнів до навчання; розвитку мовлення та комунікативної діяльності, сприянні розумовому, моральному, фізичному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості; формуванні вміння вчитися.

При плануванні та організації корекційно-розвиткових занять для учнів з інтелектуальними порушеннями, у тому числі у поєднанні з іншими порушеннями, особлива увага приділяється формуванню в учнів компетентностей для самостійного життя, соціально-побутового орієнтування, поліпшення рухових, психічних, комунікативних і мовленнєвих функцій, засвоєння правил суспільної поведінки, формування самоствердження і належної самооцінки особою своїх можливостей, зокрема розвитку навичок самообслуговування і соціальної адаптації, когнітивних функцій, мовлення, формуванню життєвих компетентностей тощо.

Корекційно-розвитковий складник освітньої програми передбачає необхідну кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи, спрямованої на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку дітей, та реалізується через предмети «Розвиток мовлення», «Ритміка», «Лікувальна фізкультура», «Соціально-побутове орієнтування».

Використовуються програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з інтелектуальними порушеннями, рекомендовані для використання Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти».

Корекційно-розвиткову роботу проводять спеціалісти з відповідною освітою.

7. Індивідуальне навчання (педагогічний патронаж)

Відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2016 № 8 (зі змінами), заклад може організовувати здобуття освіти за індивідуальною формою (педагогічний патронаж) для осіб з особливими освітніми потребами, які за станом здоров'я не можуть здобувати освіту за денною формою (відповідно до висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я або медичного висновку про стан здоров'я дитини за формою, затвердженою Міністерством охорони здоров'я України).

Індивідуальне навчання (педагогічний патронаж) передбачає надання освітніх послуг відповідно до потреб дитини та у формі, яка найбільш відповідає стану здобувача освіти та його індивідуальним можливостям; можливість періодично долучатися до учнівського колективу з метою соціалізації у межах освітніх заходів; взаємодію педагогічних працівників Центру із закладами охорони здоров'я,

зкладами соціального захисту дітей, інклюзивно-ресурсними центрами; контроль за виконанням освітньої програми, яку опановує здобувач освіти.

Для здобувачів освіти, які навчаються за індивідуальною формою (педагогічний патронаж), забезпечується реалізація індивідуальної освітньої траєкторії шляхом розроблення індивідуальних навчальних планів та індивідуальних програм розвитку; організації та проведення консультацій; оцінювання результатів навчання; надання доступу до безоплатного користування інфраструктурою закладу; організації психолого-педагогічного супроводу тощо.

Індивідуальний навчальний план забезпечує виконання учнем освітньої програми закладу та враховує його особливі освітні потреби дитини, визначені за результатами комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку. Індивідуальний навчальний план розробляється на основі робочого навчального плану освітньої програми закладу відповідно до кількості предметів інваріантної складової конкретного класу.

Навчальні заняття, консультації, оцінювання можуть проводитися за місцем проживання здобувача освіти або в закладі, індивідуально або для групи учнів.

Здобувачі освіти проходять формувальне і підсумкове (річне) оцінювання, а також державну підсумкову атестацію відповідно до законодавства. Формувальне оцінювання відбувається шляхом спостереження за здобувачем освіти у різних видах навчальної діяльності або за допомогою інших засобів формуального оцінювання. Оцінювання результатів навчання, державна підсумкова атестація може відбуватися разом з іншими здобувачами освіти відповідного класу за розкладом, визначеним закладом, або окремо від них. Засоби оцінювання визначає вчитель з урахуванням змісту індивідуального навчального плану. Результати оцінювання фіксуються в окремому журналі та зазначаються у свідоцтві досягнень разом з рекомендаціями батькам (іншим законним представникам) щодо організації подальшого навчання.

За результатами річного оцінювання та/або атестації здобувача освіти педагогічна рада закладу може прийняти рішення про продовження здобуття освіти за індивідуальною формою або про переведення здобувача освіти на інституційну форму здобуття освіти. Видача здобувачам освіти, які навчаються за індивідуальною формою (педагогічний патронаж), документів про освіту здійснюється відповідно до законодавства.

Для забезпечення індивідуальної форми навчання (педагогічний патронаж) можуть використовуватися технології дистанційного навчання відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 № 1115.

8. Форми організації освітнього процесу

Форма організації освітнього процесу залежить від безпекової ситуації, визначається рішенням військово-цивільної адміністрації і може змінюватися впродовж навчального року.

Основними формами організації освітнього процесу у початковій школі є різні типи уроків (класичний предметний урок, урок формування компетентностей, урок розвитку компетентностей, урок перевірки компетентностей, урок корекції основних компетентностей, комбінований урок); також використовуються бінарні та інтегровані уроки, практичні, уроки-подорожі, рольові ігри, екскурсії, віртуальні подорожі, огляди-конкурси, ярмарки тощо.

Пізнавальна діяльність здобувачів освіти спрямована насамперед на включення їх у суб'єкт-суб'єктні відносини з педагогами, в процесі реалізації яких здійснюється корекція наявних у даній категорії дітей порушень пізнавальних процесів, мовленнєвого розвитку, емоційно-вольової сфери, фізичного розвитку, соціальної спрямованості особистості з опорою на сильні сторони дітей. Таким чином у дітей долаються вторинні порушення та подальші ускладнення, відбувається компенсація основного порушення, формуються такі життєво необхідні навички, як самостійність, комунікативність, пізнавальна діяльність, вміння керувати власними емоційно-поведінковими проявами, здатність до діяльності, вміння робити цілісні узагальнення тощо.

Педагогами активно використовуються такі сучасні технології, як проектна технологія, співробітництва, проблемного навчання, інтерактивні акції, колективні творчі справи, технологія «Створення ситуації успіху» тощо.

Загалом, форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання педагог визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи та індивідуальні особливості учнів, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Упродовж навчання в початковій школі учні навчаються способам самоконтролю, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, вміннях, навичках та їх корекції.

Провідним підходом відповідно до концепції Нової української школи є компетентнісний підхід, спрямований на оновлення змісту освіти, заснованого на

формуванні необхідних життєвих компетентностей. Компетентнісний підхід визначає спрямованість освітнього процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані компетентності учнів, як ключові, предметні та життєві. Життєва компетентність, як здатність дитини з порушеннями інтелектуального розвитку в процесі інтегрування у соціальне оточення цілісно реалізовувати на практиці знання, досвід і цінності, набуті в процесі корекційного навчання, набуває інтегративного значення в реалізації оновленого змісту освіти дітей з особливими освітніми потребами.

З метою виконання освітньої програми центру, організації навчальної, виховної та пізнавальної діяльності учнів, надання кваліфікованої допомоги учням у підготовці до уроків і виконанні домашніх завдань, формування в учнів ключових компетентностей, необхідних для подальшого самостійного життя, забезпечення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг тощо у закладі функціонують групи подовженого дня, у тому числі у дистанційній формі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій під час дії правового режиму воєнного стану на території України.

На початку навчального року буде проведена робота з виявлення рівня опанування учнями навчального матеріалу та визначення необхідності організації повторення вивченого матеріалу за минулий рік, запровадити «коригуюче навчання». Це дозволить з'ясувати готовність учнів до засвоєння нового змісту, а також допоможе визначити оптимальні умови для планування й організації подальшого освітнього процесу. Спосіб діагностування результатів навчання вчитель обирає самостійно. Результати діагностування не підлягають обліку і не враховуються під час оцінювання за перший семестр.

Під час дистанційної форми організації освітнього процесу заняття, виховні та інші заходи можуть здійснюватися на засадах інтеграції.

За потребою педагогічні працівники можуть організувати індивідуальні форми роботи з учнями, у тому числі в дистанційній формі.

У разі організації дистанційного навчання та вибору електронних освітніх ресурсів враховується їх дидактична доцільність, фактологічна коректність змісту, відповідність навчальним програмам. Вибір цифрової платформи для використання в освітньому процесі заклад здійснює самостійно з урахуванням технічних можливостей вчителів та учнів.

9. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів початкової освіти визначено за такими освітніми галузями:

№ з/п	Освітні галузі	Орієнтовні очікувані результати
-------	----------------	---------------------------------

1	Мовно-літературна	Формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей, розвиток особистості засобами різних видів мовленнєвої діяльності, здатності спілкуватися українською мовою, користуватися нею в особистому і суспільному житті, збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей
2	Математична	Формування математичної та інших ключових компетентностей, розвиток мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір
3	Природнича	Формування компетентностей в галузі природничих наук, екологічної та інших ключових компетентностей шляхом опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою, становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки у навколишньому світі
4	Технологічна	Формування компетентностей в галузі техніки і технологій, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без заподіяння йому шкоди, до використання технологій для власної самореалізації
5	Інформаційна	Формування інформаційно-комунікаційної компетентності, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв, навичок безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві
6	Соціальна і здоров'я збережувальна	Формування соціальної компетентності, розвиток самостійності у побуті через особисту ідентифікацію, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, добробуту та сталого розвитку
7	Громадянська та історична	Формування громадянської компетентності, власної ідентичності, поваги і толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів
8	Мистецька	Формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової спадщини
9	Фізкультурна	Формування соціальної та інших ключових компетентностей, стійкої мотивації до занять фізичною культурою для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок

Орієнтовні предметні компетентності за змістовими лініями, а також орієнтовні життєві компетентності як орієнтир сформованості в учнів пізнавальних та соціально-адаптивних здібностей відповідають (орієнтовно) визначеним Типовими освітніми програмами для 1-2 і 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку.

10. Опис інструментарію оцінювання

Оцінювання розглядається як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів з інтелектуальними порушеннями та аналіз отриманих даних і здійснюється з метою створення сприятливих умов для розвитку дітей, формування у них компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи здійснюється згідно з методичними рекомендаціями щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4-х класів закладів загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти», відповідно до Критеріїв оцінювання результатів навчання учнів початкової школи з порушеннями інтелектуального розвитку закладу, розроблених на основі навчально-методичного посібника «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку» (2020, авт.: Чеботарьова О. В., Трикоз С. В., Блеч Г. О. та інші) та базується на особистісно орієнтованому і компетентнісному навчанні.

Об'єктами оцінювання є результати навчання дитини, у тому числі процес їх досягнення. Результати навчання – це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Система оцінювання навчальних досягнень учнів ґрунтується винятково на позитивному ставленні до кожної дитини незалежно від її природних здібностей. Оцінюється не рівень недоліків, а рівень досягнень учня у порівнянні з його попередніми досягненнями.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного

здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів. За цих умов контрольна-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюється у процесі формуального (поточного) та підсумкового (річного) оцінювання.

Формувальне (поточне) оцінювання має на меті: відстежити особистісний розвиток учнів й хід опанування ними навчального досвіду як основи компетентності; підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявити проблеми й запобігти їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо коригування програми й методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, переконання у власних можливостях і здібностях.

Також, враховуючи ту вікову особливість, що діти дуже чутливі до оцінювання їх дорослими, а негативну оцінку вони розуміють як вияв негативного ставлення з боку педагога, а також розуміючи важливість ролі початкової освіти як «стартового майданчика» для того, щоб задати індивідуальну траєкторію розвитку особистості, використовується формувальне оцінювання, яке включає два обов'язкових компоненти:

- доброзичливе ставлення до дитини як до особистості;
- позитивне ставлення до зусиль дитини, спрямованих на розв'язання задач, навіть якщо ці зусилля не дали позитивного результату.

Формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання у школі, триває постійно і спрямовується на з'ясування проблем в опануванні учнем програмовим матеріалом та запобігання утруднень у подальшому навчанні. Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку; діагностувати досягнення на кожному етапі навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо її коригування і методів навчання відповідно до потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимальні результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Вчитель дотримується алгоритму діяльності під час організації формуального оцінювання, враховуючи індивідуальні можливості дітей:

1) Формулювання об'єктивних і зрозумілих для дітей розвивально-навчальних цілей (педагог спільно з дітьми розробляє й обговорює цілі заняття; ціль є вимірною, щоб з'ясувати, на якому рівні вона досягнута);

2) Ознайомлення дітей з критеріями оцінювання (до початку виконання завдання педагог обговорює з дітьми конкретно сформульовані цілі, які є зрозумілими для здобувачів освіти – це сприяє успішному виконанню завдань та позитивному ставленню дітей до самого процесу оцінювання);

3) Формування суб'єктної позиції дітей у процесі оцінювання, тобто забезпечення активної участі дітей у процесі оцінювання (педагог забезпечує ефективний зворотній зв'язок, зрозумілий і чіткий, доброзичливий та своєчасний: у процесі оцінювання діти не протиставляються одне одному, увага акцентується лише на порівнянні роботи (відповіді, дії тощо) з тим, як працювала дитина раніше, на позитивній динаміці досягнень);

4) Створення умов для формування уміння дітей аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія) (у процесі розвитку та навчання дітей педагог сприяє становленню елементів рефлексії, спрямованих на спостереження своїх дій та дій однолітків, осмислення своїх суджень, дій, вчинків з огляду на їх відповідність загальноприйнятим нормам та вимогам; здатність до персональної рефлексії у дітей з інтелектуальними порушеннями є достатньо обмежена, але можливості її розвитку актуалізуються: під час роботи в групі дитина включається у взаємодію з наступним відтворенням дій та комунікацій в контексті особистісного та суспільного значення – таким чином закладаються основи для самоспостереження і спостереження, які виводяться на рефлексивний рівень у майбутньому);

5) Коригування спільно з дітьми підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання (відстежуючи поступ дитини, формувальне оцінювання дає можливість педагогу здійснити коригування освітнього процесу на ранніх етапах, а дитині – усвідомити відповідальність за навчання: оцінка дитини завжди є позитивною, у випадку невдач або непосильності певної пропонується легше завдання, аби оцінити й підтримати зусилля).

Інші компоненти оцінювання (конкретний аналіз допущених дитиною помилок, труднощів, що постали перед нею, конкретні вказівки про те, як покращити досягнутий результат) не є предметом розгляду у першому і другому класах, але стають актуальними на подальших навчальних етапах у початковій школі.

Орієнтирами для здійснення формувального оцінювання є вимоги до результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти та очікуваними результатами, зазначеними у відповідних типових освітніх програмах для навчання дітей з

порушеннями інтелектуального розвитку. При цьому особливості дитини можуть впливати на темп і характер навчання, вибір доцільних методів та форм навчання, внаслідок чого вона може досягати вказаних результатів.

Підсумкове (річне) оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітніми програмами.

Для оцінювання особистісних досягнень учнів використовується вербальна оцінка; об'єктивних результатів навчання учнів у 1-2 класах – вербальна оцінка, у 3-4 класах – або вербальна оцінка, або рівнева оцінка за вибором закладу на підставі рішення педагогічної ради. Так, відповідно до рішення педагогічної ради, у 2024/2025 навчальному році оцінювання об'єктивних результатів навчання учнів 3-4 класів початкової школи буде виражатися вербальною оцінкою.

Форми і види перевірок для проведення формувального (поточного) і підсумкового (річного) оцінювання педагог обирає самостійно з урахуванням індивідуальних особливостей контингенту дітей.

При навчанні у дистанційному режимі оцінювання результатів навчання учнів здійснюватиметься дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.

Облік результатів підсумкового (річного) оцінювання у початковій школі фіксують у класному журналі та свідоцтвах досягнень учнів. Свідоцтва досягнень учнів оформлюються відповідно до чинного законодавства України та можуть бути доповнені, враховуючи особливості освітньої програми закладу.

Відстеження результатів навчання здобувачів освіти проводиться систематично, тричі за навчальний рік (вересень (вхідне оцінювання), січень, травень) з усіх навчальних предметів (курсів), фіксується у таблицях спостереження за динамікою індивідуального розвитку, що дає розгорнуте уявлення про індивідуальний навчальний поступ дитини під час навчального року та змогу досліджувати стан і результати навчання здобувачів освіти та освітньої діяльності закладу.

За результатами спостереження здійснюється аналіз результатів навчання здобувачів освіти, визначаються чинники впливу на отриманий результат, приймаються рішення щодо їх коригування тощо.

Педагоги обирають і погоджують з батьками здобувачів освіти форму зворотного зв'язку та систематично проводять роз'яснювальну роботу з батьками щодо особливостей оцінювання результатів навчання та процесу їх досягнення, що сприяє спрямуванню оцінювання на розвиток дитини.

Результати оцінювання здобувачів освіти доносяться до відома батьків (законних представників) дітей. Оцінка навчальної діяльності є конфіденційною інформацією, доступною лише для дитини та її батьків (законних представників).

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводиться державна підсумкова атестація здобувачів початкової освіти. Проте, відповідно до Інструкції про звільнення від проходження державної підсумкової атестації учнів (вихованців) загальноосвітніх навчальних закладів за станом здоров'я, затвердженою спільним наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України і Міністерства охорони здоров'я України від 01.02.2013 № 72/78 «Про затвердження Інструкції про звільнення від проходження державної підсумкової атестації учнів (вихованців) загальноосвітніх навчальних закладів за станом здоров'я» учні (вихованці) можуть бути звільнені від проходження державної підсумкової атестації за станом здоров'я на підставі заяви батьків (законних представників) та висновку лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я за місцем спостереження дитини, засвідчений печаткою відповідного закладу охорони здоров'я.

11. Взаємозв'язок освітніх галузей та наступність дошкільної і початкової освіти

У процесі реалізації освітньої програми використовуються міжгалузеві та міжпредметні зв'язки, які сприяють переносу умінь у нові ситуації та забезпечують цілісність процесу здобування початкової освіти.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, розвитку пізнавальної діяльності, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Наступність дошкільної і початкової освіти необхідна для створення єдиного освітнього процесу, що логічно продовжується від дошкільної освіти до початкової школи. Цей процес допомагає досягти цілісного розвитку особистості. Наступність розвитку дитини забезпечується завдяки:

- узгодженості та цільовій єдності в розвитку дитини на етапі дошкільної та початкової освіти;
- визначенню спільних для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів та адекватних віковим закономірностям дитини провідним видам діяльності, які спрямовують розвиток дитини;
- використанню форм та методів педагогічної роботи, які відповідають віку дітей;
- послідовному збагаченню результатів освіти, які висвітлено у формуванні компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

Перехід між дошкільною і початковою освітою є поступовим, оскільки діти потребують проходження періоду адаптації. Для цього в початковій школі продовжується та поступово піднімається на інший рівень та діяльність, яка була в дошкільному відділенні. Наступність означає збереження основних видів діяльності дітей дошкільного віку в початковій школі, зокрема спілкування, навчання за допомогою гри, рухова активність, пізнавальна діяльність, засвоєння господарсько-побутових навичок, ліплення, малювання, аплікація, конструювання, слухання музики, спів, театральна діяльність тощо. Вчителі початкових класів знають дошкільну навчальну програму та використовують її складові в адаптаційний період.

З цією ж метою та для пом'якшення адаптаційного періоду, враховуючи високу втомлюваність дітей з психофізичними порушеннями та побажання батьків, у закладі передбачено для учнів денний відпочинок (індивідуально, у разі очного навчання).

Саме зрілість особистісних якостей та психічних процесів забезпечує успішність розвитку навчальних навичок на наступних етапах шкільного життя. У молодшому шкільному віці розгортається навчальна діяльність, яка спирається на вікові надбання дитини дошкільного віку та потребує належних педагогічних форм та методів роботи.

12. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою

Розпочати навчання за освітньою програмою можуть діти, як правило, віком від 6-7 (8) років, у яких діагностовано порушення інтелектуального розвитку та яким відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну оцінку розвитку дитини рекомендовано навчання за програмою для такої категорії дітей.

Вимоги до дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, які розпочинають навчання у початковій школі Центру, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Предметні компетентності для дітей із різним рівнем інтелектуальних порушень мають диференційований характер. Зміст навчання добирається індивідуально, у відповідності до пізнавальних можливостей учнів.

13. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма має передбачати досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Освітня програма, сформована на основі Типових освітніх програм, не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Її схвалює педагогічна рада закладу та затверджує директор.

Освітня програма оприлюднюється на офіційному сайті закладу.

На основі освітньої програми складається та затверджується робочий навчальний план, що конкретизує організацію освітнього процесу.

14. Зміст навчального матеріалу

Освітня програма закладу окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями доступних результатів навчання. Програма передбачає використання під час планування освітнього процесу матеріалів Типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку (розроблених під керівництвом Чеботарьової О. В.), зокрема орієнтовний зміст навчання, результати навчання, інформацію про життєву компетентність учнів для кожної освітньої галузі.

У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання (предметно-орієнтовані компетентності); вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. До кожного предмету чи інтегрованого курсу представлено корекційно-розвиткові завдання та спрямованість навчального предмету, реалізація яких є обов'язковою умовою навчання.

Колонка «Предметно-орієнтовані компетентності» ознайомлює з переліком знань і умінь, якими мають оволодіти учні в процесі навчання. У колонці

Чеботарьової О. В.), зокрема орієнтовний зміст навчання, результати навчання, інформацію про життєву компетентність учнів для кожної освітньої галузі.

У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання (предметно-орієнтовані компетентності); вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. До кожного предмету чи інтегрованого курсу представлено корекційно-розвиткові завдання та спрямованість навчального предмету, реалізація яких є обов'язковою умовою навчання.

Колонка «Предметно-орієнтовані компетентності» ознайомлює з переліком знань і умінь, якими мають оволодіти учні в процесі навчання. У колонці «Орієнтовний зміст навчального матеріалу» подано зміст навчального матеріалу. Колонка «Життєва компетентність» інформує щодо результатів сформованості в учнів пізнавальних та соціально-адаптивних здібностей у відповідності до мети та змістового наповнення галузі.

Реалізація корекційно-розвиткових завдань у процесі навчання учнів із порушеннями інтелектуального розвитку полягає в особистісному розвитку школярів, активізації їхньої пізнавальної діяльності та створенні позитивної мотивації учнів до навчання; розвитку мовлення та комунікативної діяльності, сприянні розумовому, моральному, фізичному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості; формуванні вміння вчитися.

Орієнтовний зміст навчального матеріалу та предметно-орієнтовані компетентності подані за змістовими лініями.

При розробці календарно-тематичного планування вчителі можуть змінювати послідовність викладання навчального матеріалу, обсяг його вивчення, доповнювати додаткові компоненти змісту або використанням оригінальних форм, методів і засобів навчання.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи пізнавальні здібності та можливості учнів із порушеннями інтелектуального розвитку, конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення корекційно-розвиткових завдань та орієнтовних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Предметні компетентності для учнів із різним рівнем інтелектуальних порушень мають диференційований характер (для дітей з легким та помірним ступенем). Програмові компетенції для дітей із помірним ступенем інтелектуального порушення виокремлено під спеціальним позначенням – *. Зміст навчання добирається індивідуально, у відповідності до пізнавальних можливостей здобувачів освіти.

Заступник директора з НР

Тетяна ОСМОЛОВСЬКА